

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2019/6

Karar Sayısı : 2019/25

Karar Tarihi: 11/4/2019

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 137 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 21/11/2018 tarihli ve 7152 sayılı Kanun'un;

A. 1. maddesiyle 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'na eklenen ek 1. maddenin,

B. 2. maddesiyle 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu'na eklenen ek 1. maddenin,

Anayasa'nın 2., 10., 67. ve 135. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

7152 sayılı Kanun'un;

1. 1. maddesiyle 5174 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. madde şöyledir:

“EK MADDE 1- Milletvekili ve mahalli idareler genel ve ara seçimlerinde adaylık için görevinden ayrılan Birlik Başkanı ve Birlik Yönetim Kurulu üyeleri ile oda ve borsa yönetim kurulu başkan ve üyeleri, aday olmadıkları veya seçilemedikleri takdirde en geç Yüksek Seçim Kurulunca seçim sonuçlarının ilanını takip eden bir ay içinde eski görevlerine dönebilirler. Bu süreçte, Birlik Başkanı ile oda ve borsa yönetim kurulu başkanının yerine seçim yapılmaz; yönetim kurulu üyelerinin yerine ise yedek üye çağrılır.

Birlik Başkanı ile oda veya borsa yönetim kurulu başkanının eski görevlerine dönmeleri için öngörülen sürenin sonuna kadar en yaşlı başkan yardımcısı, bunun yokluğunda en yaşlı üye geçici olarak başkanlık görevini yürütür.

Diğer kanunların bu maddeye aykırı hükümleri uygulanmaz.”

2. 2. maddesiyle 5362 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. madde şöyledir:

“EK MADDE 1- Milletvekili ve mahalli idareler genel ve ara seçimlerinde adaylık için görevinden ayrılan esnaf ve sanatkârlar meslek kuruluşları genel başkanı ve başkanları ile yönetim ve denetim kurulu üyeleri, aday olmadıkları veya seçilemedikleri takdirde en geç Yüksek Seçim Kurulunca seçim sonuçlarının ilanını takip eden bir ay içinde eski görevlerine dönebilirler. Bu süreçte, genel başkanın ve başkanların yerine seçim yapılmaz; yönetim ve denetim kurulu üyelerinin yerine ise yedek üyeler çağrılır.

Genel başkanın ve başkanların eski görevlerine dönmeleri için öngörülen sürenin sonuna kadar başkan vekilleri, yoksa en yaşlı yönetim kurulu üyesi başkanlık görevini yürütür.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 13/2/2019 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle iptal davasının açılmasında uyulması gereken esaslar sorunu görüşülmüştür.

2. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 38. maddesinin (6) numaralı fıkrasında “*İptal davalarında, Anayasaya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduğunun ve gerekçelerinin belirtilmiş olması zorunludur*” kuralına yer verilmiş, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde de “*Anayasaya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin her birinin Anayasanın hangi maddelerine, hangi nedenlerle aykırı olduğunun ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmesi*” iptal davası başvuru dilekçesinde yer alması gereken hususlar arasında sayılmıştır.

3. 6216 sayılı Kanun'un 39. maddesi ile İçtüzük'ün 49. maddesinde, dava dilekçesinde eksikliklerin bulunması hâlinde bu hususun kararla saptanarak on beş günden az olmamak üzere verilecek süre içinde tamamlanması için ilgililere tebliğ edileceği ve belirtilen süre içinde eksikliklerin tamamlanmaması durumunda Genel Kurulca iptal davasının açılmamış sayılmasına karar verileceği hükme bağlanmıştır.

4. Yapılan incelemede dava dilekçesinde 7152 sayılı Kanun'un;

A. 1. maddesiyle 5174 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin tamamının iptalinin talep edilmesine karşın dava dilekçesinin “*Gerekeçe*” bölümünde maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları,

B. 2. maddesiyle 5362 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin tamamının iptalinin talep edilmesine karşın dava dilekçesinin “*Gerekeçe*” bölümünde maddenin ikinci fıkrası,

ile ilgili herhangi bir gerekçeye yer verilmediği saptanmıştır.

5. Açıklanan nedenlerle 6216 sayılı Kanun'un 39. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca İstanbul Milletvekili Engin ALTAY, Manisa Milletvekili Özgür ÖZEL, Sakarya Milletvekili Engin ÖZKOÇ'a bildirimde bulunulmasına ve yukarıda belirtilen eksikliklerin giderilmesi için kararın tebliğinden başlayarak 15 (on beş) gün süre verilmesine 13/2/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

6. İçtüzük hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA,

Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Yıldız SEFERİNOĞLU'nun katılımlarıyla 14/3/2019 tarihinde ikinci kez yapılan ilk inceleme toplantısında dava dilekçesindeki eksikliklerin giderilip giderilmediği görüşülmüştür.

7. Kararda belirlenen süre içinde 22/2/2019 tarihinde ilgililer tarafından verilen dilekçede, dava dilekçesinde iptali talep edilen ancak Anayasa'ya aykırılık gerekçesine yer verilmeyen kurallara ilişkin olarak Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunulmamakla birlikte 7152 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle 5174 sayılı Kanun'a ve 2. maddesiyle 5362 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddelerin birinci fıkralarının iptal edilmesi hâlinde aykırılık gerekçesine yer verilmeyen kuralların kendi başlarına uygulanma kabiliyeti kalmayacağından iptallerinin talep edildiği belirtilmiş; söz konusu kurallara yönelik herhangi bir Anayasa'ya aykırılık gerekçesine yer verilmemiştir. Böylece anılan kuralların Anayasa'ya aykırılık gerekçesine ilişkin eksiklik giderilmemiş olduğundan 6216 sayılı Kanun'un 39. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca söz konusu kurallara ilişkin olarak iptal davasının açılmaması sayılmasına karar verilmesi gerekmektedir.

8. Açıklanan nedenlerle 21/11/2018 tarihli ve 7152 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu ile Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. 1. maddesiyle 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'na eklenen ek 1. maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarına,

2. 2. maddesiyle 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu'na eklenen ek 1. maddenin ikinci fıkrasına,

yönelik iptal davasının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 39. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca AÇILMAMIŞ SAYILMASINA,

B. 1. 1. maddesiyle 5174 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin birinci fıkrasının,

2. 2. maddesiyle 5362 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin birinci fıkrasının,

dosyada eksiklik bulunmadığından esasının incelenmesine, yürürlüklerini durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına,

14/3/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

9. Dava dilekçeleri ve ekleri, Raportör Hasan Sayim VURAL tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüldüğü düşünülür:

A. Kanun'un 1. Maddesiyle 5174 sayılı Kanun'a Eklenen Ek 1. Maddenin Birinci Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

10. Dava dilekçesinde özetle; Anayasa'nın 135. maddesinde kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları arasında bir ayırım yapılmadan düzenleme yapılmasına karşın iptali talep edilen kural ile bu kuruluşlardan birinin yöneticilerine göreve geri dönme imkânı tanınmasının haklı bir nedene dayanmadığı, düzenlemenin aynı zamanda kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının Anayasa'da güvence altına alınan özerkliklerine ölçsüz bir müdahale niteliğinde olduğu, kuralın seçimlere ilişkin hükümler getirmesi nedeniyle yürürlüğe girmesini izleyen bir yıl içinde yapılacak olan seçimlerde uygulanamayacağı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 67. ve 135. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

11. 5174 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin dava konusu birinci fıkrasında; milletvekili ve mahalli idareler genel ve ara seçimlerinde adaylık için görevinden ayrılan Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (Birlik) Başkanı ve Birlik Yönetim Kurulu üyeleri ile oda ve borsa yönetim kurulu başkan ve üyelerinin aday olmadıkları veya seçilemedikleri takdirde en geç Yüksek Seçim Kurulunca seçim sonuçlarının ilanını takip eden bir ay içinde eski görevlerine dönebilmeleri, bu süreçte Birlik Başkanı ile oda ve borsa yönetim kurulu başkanlarının yerine seçim yapılmaması, yönetim kurulu üyelerinin yerine ise yedek üye çağrılması öngörülmüştür.

12. Odalar ve borsalar ile bunların üst kuruluşu olan Birlik, Anayasa'nın 135. maddesinde çizilen çerçeve içinde 5174 sayılı Kanun'la kurulan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarıdır. Anayasa'nın 135. maddesi uyarınca bu kuruluşlar, maddede gösterilen amaçlara yönelik olarak kanunla kurulan ve organları, kanunda gösterilen usullere göre, yargı gözetimi altında, gizli oyla kendi üyeleri tarafından seçilen kamu tüzel kişileridir; kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamazlar ve devletin idari ve mali denetimine tabidirler.

13. Anayasa'nın 67. maddesinde seçilme hakkının genel çerçevesi çizilerek vatandaşlara kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçilme hakkı tanınmış ve bu hakkın kullanılmasının kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Milletvekili seçilme hakkının özel olarak düzenlendiği Anayasa'nın 76. maddesinde, belirli kamu görevlerinde bulunanların milletvekili seçimlerinde aday olabilmeleri için görevlerinden çekilmiş olmaları koşulu getirilmiştir. Bu kapsamda 10/6/1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 18. maddesinde *kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yönetim ve denetim kurullarında görev alanlar* da görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmadıkça adaylıklarını koyamayacak veya aday gösterilemeyecek olanlar arasında sayılmıştır.

14. Mahalli idareler seçimlerini düzenleyen 18/1/1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'da anılan seçimlerde adaylık için görevden çekilme gereğine ilişkin bir hüküm bulunmamakla birlikte 2972 sayılı Kanun'un 36. maddesinde yapılan yollama gereği, 2839 sayılı Kanun'un görevden çekilmeye ilişkin 18. maddesi hükümleri mahalli idareler seçimlerinde de uygulanmaktadır.

15. Seçimlerde aday olmak amacıyla görevden çekilenlerin aday olamadıkları ya da seçilemedikleri durumda göreve dönebilmeleri, 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un ek 7. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddede “*Yüksek mahkeme üyeleri, hâkimler, savcılar ve bu meslekten sayılanlar ile Subay ve Astsubaylar hariç olmak üzere; milletvekili ve mahalli idareler genel ve ara seçimlerinde aday ve aday adayı olan Devlet memurları ve diğer kamu görevlileri, adaylığı veya seçimi kaybetmeleri halinde, Yüksek Seçim Kurulunca seçim sonuçlarının ilanı takip eden bir ay içinde müracaat etmeleri kaydıyla eski görevlerine veya kazanılmış hak aylık derecelerindeki başka bir göreve dönebilirler*” denilmek suretiyle göreve dönebilecekler arasında kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yönetim ve denetim kurullarında görev alanlara yer verilmemiştir.

16. Bu açıklamalar çerçevesinde milletvekili veya mahalli idareler seçimlerinde aday olabilmek için kanuni bir zorunluluk olarak görevinden çekilenlerin aday olamamaları ya da seçilememeleri hâlinde önceki görevlerine dönme talepleri, seçilme hakkıyla bağlantılı bulunmaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesi 298 sayılı Kanun'un ek 7. maddesi hükmüne dayanılarak gerçekleştirilen işlemle ilgili bir bireysel başvuruyu (Mustafa Hamarat [GK], B. No: 2015/19496, 17/1/2019) Anayasa'nın 67. maddesinde güvenceye alınan seçilme hakkı yönünden incelemiştir.

17. Anayasa vatandaşlara *kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçilme hakkı* tanımakla ve bu hakkın kullanılmasının kanunla düzenleneceğini ayrıca belirtmekle kanun koyucuya anılan hakkın kullanımını düzenleme konusunda takdir yetkisi vermektedir. Kanun koyucu, söz konusu takdir yetkisini kullanırken kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadır.

18. Anayasa'nın 10. maddesinde “*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir./ Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz./ Çocuklar, yaşlılar, özürllüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz./ Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz./ Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.*” denilmek suretiyle kanun önünde eşitlik ilkesine yer verilmiştir.

19. Anayasa'nın anılan maddesinde belirtilen *kanun önünde eşitlik ilkesi* hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemler değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

20. Seçilme hakkı bağlamında eşitlik ilkesi yönünden yapılacak anayasallık denetiminde öncelikle Anayasa'nın 10. maddesi çerçevesinde aynı ya da benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelenin mevcut olup olmadığı tespit edilmeli, bu bağlamda aynı ya da benzer durumdaki kişiler arasında seçilme hakkına müdahale bakımından farklılık gözetilip gözetilmediği belirlenmelidir. Yapılacak bu belirlemenin ardından ise farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı ve ölçülü olup olmadığı hususları irdelenmelidir.

21. 5174 sayılı Kanun kapsamındaki meslek kuruluşlarının yönetim organlarında görev alanların milletvekili seçimleri ile mahalli idareler seçimlerinde aday olabilmek için görevlerinden çekilmiş olma şartına tabi olmalarının nedeni, anılan görevlilerin 2839 sayılı Kanun'un 18. maddesinde sayılan *kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yönetim ve denetim kurullarında görev alanlar* kapsamında bulunmalarındır.

22. Bu itibarla seçilme hakkının kullanımına ilişkin kanuni sınırlar bakımından, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yönetim ve denetim kurullarında görev alanların karşılaştırma yapılmaya müsait olacak şekilde benzer durumda oldukları açıktır. Öte yandan kuralla adaylığın veya seçimin kaybedilmesi hâlinde göreve dönme imkânının tanınması nedeniyle, seçilme hakkının kullanımı bakımından, 5174 sayılı Kanun kapsamındaki meslek kuruluşlarının yönetim organlarında görev alanlar ile diğer kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yönetim organlarında görev alanlar arasında bir farklılık yaratıldığı anlaşılmaktadır.

23. Eşitlik ilkesinin gereği olarak karşılaştırma yapılmaya müsait olacak şekilde benzer durumda olanlar arasından bir kısmı lehine getirilen farklı düzenlemenin bir ayrıcalık tanınması niteliğinde olmaması için nesnel ve makul bir temele dayanması ve ölçülü olması gerekir. İptali talep edilen kuralın yer aldığı ek 1. madde düzenlemesinde kuralın amacını ve dayandığı temeli gösteren bir hüküm bulunmadığı gibi 7152 sayılı Kanun'un gerekçesinde de bu hususta bir açıklama yer almamaktadır. Yasama belgelerinden anlaşıldığı kadarıyla kanun teklifinin Komisyon aşamasında dile getirilen amacı "*demokrasinin bir gereği*" olarak "*herkesin aday olmasının önünün açılmasıdır*". 5174 sayılı Kanun'a özel hüküm eklenerek sadece söz konusu Kanun'la kurulan meslek kuruluşlarının yönetim organlarında yer alanlara göreve dönebilme imkânının tanınması, herkesin aday olmasının önünün açılması amacını gerçekleştirmeye elverişli bir araç olarak kabul edilemez.

24. Seçilme hakkını kullanmada bütün kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları yöneticileri için geçerli olan genel bir sınırlama olarak görevden çekilmiş olma şartı bulunurken, özel hükümle göreve dönme imkânı tanınmak suretiyle 5174 sayılı Kanun kapsamındaki meslek kuruluşları yöneticileri hakkında öngörülen farklı düzenlemenin seçilme hakkı yönünden bu kuruluşların arz ettiği nesnel ve makul bir farklılığa dayalı olarak getirildiği söylenemez. Bu nedenle, iptali talep edilen kuralla getirilen farklı düzenleme, seçilme hakkı yönünden eşitlik ilkesine aykırıdır.

25. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10. ve 67. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

26. Kural Anayasa'nın 10. ve 67. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2. ve 135. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

B. Kanun'un 2. Maddesiyle 5362 sayılı Kanun'a Eklenen Ek 1. Maddenin Birinci Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

27. Dava dilekçesinde özetle; 5174 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı hakkında öne sürülen gerekçelerin 5362 sayılı Kanun'un ek 1. maddesi yönünden de geçerli olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 67. ve 135. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

28. Kanun'un 2. maddesiyle, 1. maddesinde yer alan kuralla aynı mahiyette bir düzenleme esnaf ve sanatkârlar meslek kuruluşları bakımından öngörülerek 5362 sayılı Kanun'a ek 1. madde eklenmiştir. Anılan madde uyarınca, milletvekili ve mahalli idareler seçimlerinde adaylık için görevinden ayrılan esnaf ve sanatkârlar meslek kuruluşları genel başkanı ve başkanları ile yönetim ve denetim kurulları üyelerine aday olamadıkları veya seçilemedikleri takdirde belirli bir süre içinde eski görevlerine dönebilmeye imkân getirilmiştir. Bu süreçte genel başkan ve başkanların yerine seçim yapılmayarak başkanlık görevinin geçici olarak yürütülmesi, yönetim ve denetim kurulu üyelerinin yerine ise yedek üyelerin çağrılması öngörülmüştür.

29. Esnaf ve sanatkârlar meslek kuruluşları, Anayasa'nın 135. maddesinde çizilen çerçeveye içinde 5362 sayılı Kanun'la kurulan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarıdır. Esnaf ve sanatkâr ise 5362 sayılı Kanun'a göre "*...ekonomik faaliyetini sermayesi ile birlikte bedenî çalışmasına dayandıran ve kazancı tacir veya sanayici niteliğini kazandırmayacak miktarda olan (...) meslek ve sanat sahibi kimseleri*" ifade etmektedir. 5362 sayılı Kanun gereğince esnaf ve sanatkârlar odaları, coğrafi olarak il veya ilçe temelinde faaliyet göstermek üzere Kanun'da gösterilen usule göre kurulan meslek kuruluşları olup anılan odaların birlik, federasyon ve konfederasyon olmak üzere il ve ülke düzeyinde örgütlenmiş üst kuruluşları bulunmaktadır.

30. Yukarıda yer verilen açıklamalar doğrultusunda, 7152 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle 5174 sayılı Kanun'a ilave edilen ek 1. maddenin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırılığı hakkında yapılan değerlendirmeler, Kanun'un 2. maddesiyle 5362 sayılı Kanun'a ilave edilen ve başka bir meslek kuruluşu için de aynı yönde ve içerikte bir düzenleme öngören ek 1. maddenin birinci fıkrası bakımından da geçerlidir.

31. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10. ve 67. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

32. Kural Anayasa'nın 10. ve 67. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2. ve 135. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

33. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında; başvurunun kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün sadece belirli madde veya hükümleri aleyhine yapılmış olup da bu madde veya hükümlerin

iptalinin kanununun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İttüzüğü'nün diğer bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanamaması sonucunu doğurması hâlinde -keyfiyeti gerekçesinde belirtilmek şartıyla- uygulanma kabiliyeti kalmayan kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İttüzüğü'nün söz konusu öteki hükümlerinin veya tümünün iptaline Anayasa Mahkemesince karar verilebileceği öngörülmektedir.

34. 5174 sayılı Kanun'a 7152 sayılı Kanun'la eklenen ek 1. maddenin birinci fıkrasının iptali nedeniyle uygulanma kabiliyeti kalmayan ikinci ve üçüncü fıkralarının da 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

35. 5362 sayılı Kanun'a 7152 sayılı Kanun'la eklenen ek 1. maddenin birinci fıkrasının iptali nedeniyle uygulanma kabiliyeti kalmayan ikinci fıkrasının da 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

36. Dava dilekçesinde özetle; iptali talep edilen kuralların seçim kanunlarında değişiklikler öngördüğü, 2019 yılı Mart ayında yapılacak mahalli idareler seçimlerinde Anayasa'ya açıkça aykırı olan kuralların uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararlar doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

21/11/2018 tarihli ve 7152 sayılı Kanun'un;

A. 1. maddesiyle 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'na eklenen ek 1. maddenin birinci fıkrasına,

B. 2. maddesiyle 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu'na eklenen ek 1. maddenin birinci fıkrasına,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE 11/4/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

21/11/2018 tarihli ve 7152 sayılı Kanun'un;

A. 1. maddesiyle 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'na eklenen ek 1. maddenin;

1. Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

2. İkinci ve üçüncü fıkralarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALLERİNE,

B. 2. maddesiyle 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu'na eklenen ek 1. maddenin;

1. Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

2. İkinci fıkrasının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE,

11/4/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU